

Til

Kulturdepartementet
postmottak@kud.dep.no

Oslo, 2022-10-10

Deres ref: 2016/2773-185/FD II 6/SIH

Høring - nytt lovforslag om forbud mot konverteringsterapi

Norsk Redaktørforening (NR) er en landsomfattende sammenslutning av redaktører i alle typer medier. Vi har for øyeblikket rundt 800 medlemmer. Ytringsfrihet, informasjonsfrihet og redaksjonell uavhengighet er blant våre viktigste arbeidsområder.

Vi viser til høringsbrev av 23. juni d.å. og høringsnotat av samme dag. Vi vil gjerne kommentere spørsmål knyttet til ytringsfrihet, som er et av våre kjernearbeidsområder.

Vi mener departementets tilnærming til hvordan man vil definere og avgrense (eller retttere sagt ikke avgrense) et forbud mot konverteringsterapi målt opp mot ytringsfriheten er problematisk. Vi registrerer at departementet ikke vil videreføre Solberg-regjeringens forslag om at konverteringsterapi skal defineres som «behandlingslignende tilstander», men derimot «den som anvender metoder med formål om...osv».

Utfordringen oppstår når departementet skal forklare hvordan «metoder» er å forstå. Departementet skriver under punkt 7.4.4.2:

«Departementet mener at straffebudet skal ha et bredt nedslagsfelt. Som også mange høringsinstanser har vært opptatt av, er det grunnleggende at straffebudet er tilpasset norske forhold. Selv om vi ikke har sikker kunnskap om hvordan konverteringsterapi foregår i Norge, er det på bakgrunn av både høringen og Bufdirs kartlegging av organisasjonenes kjennskap til konverteringsterapi, klare holdepunkter for at konverteringsterapi i norsk sammenheng gjerne foregår i nære relasjoner og i religiøse sammenhenger, samt at handlingene ofte ikke er institusjonaliserte eller kommersielle, se kapittel 3. Straffebudet kan derfor ikke være begrenset til kun å ramme handlinger som skjer i et terapirom eller til andre bestemte omgivelser.»

I motsetning til de fleste andre land som har innført lignende forbud, og som har knyttet forbudet til bestemte former for «handling», vil derimot departementet innføre et rettslig kriterium som nærmest er grenseløst, det vil si umulig å avgrense på forhånd. Dette vil bidra til rettsklarhet og mangel på forutsigbarhet, og derigjennom også en rettstilstand som vil være svært vanskelig å forholde seg til for et allment publikum. Vi mener dette er dårlig lovgivningsteknikk.

Dette forsterkes gjennom følgende forklaring i neste avsnitt:

«Etter departementets syn bør forbudet ramme en rekke ulike typer handlinger det ikke er mulig å angi en uttømmende oversikt over.»

Departementets forklaringer er dessuten, slik vi ser det, innbyrdes motstridende. Under punkt 7.4.4.2, avsnitt fire heter det:

«Metode»-begrepet gir anvisning på at handlingen eller handlingene må anses som anvendelse av en systematisk fremgangsmåte for å oppnå et forhåndsbestemt resultat. En fremgangsmåte kan anses som systematisk både ved enkeltstående handlinger og ved gjentatte handlinger.

I neste avsnitt regner departementet opp en rekke typiske situasjoner som skal illustrere hva man snakker om. Alle disse har åpenbart preg av å være «behandling».

I niende avsnitt vender man imidlertid tilbake til en helt åpen beskrivelse:

«Ved vurderingen av om bruk av ytringer skal regnes som en metode, må både ytringenes meningsinnhold tolkes, og den planmessige bruken av ytringene vurderes. Ved tolkningen av ytringer må meningsinnholdet først fastlegges. Deretter må det vurderes både hvor påtrengende, oppfordrende, formanende eller instruerende ytringene er. Ved vurderingen av om bruken av ytringene skal anses metodisk, må det blant annet legges vekt på om ytringene er fremsatt systematisk, gjentakende eller intensivt.»

Hvordan vanlige mennesker skal orientere seg i dette landskapet er ikke godt å si. Utfordringen er at en så uklar rettstilstand inviterer til en nedkjølende effekt på ytringsklimaet og de rene meningsytringer om temaet seksuell orientering. Departementet er da heller ikke fremmed for å regulere dette:

«En avgrensning mot meningsytringer ville dermed potensielt avgrense mot det departementet mener et forbud mot konverteringsterapi bør ramme. Ved vurderingen av om meningsytringer skal regnes som en metode, vil det avgjørende være om meningsytringene brukes som et planmessig middel, og om de øvrige vilkårene i gjerningsbeskrivelsen er overtrådt.»

I siste runde trekker departementet også inn mulige innskrenkninger av ytringsfriheten:

«Til tross for at religiøse ytringer isolert sett vil nyte et sterkt vern etter religionsfriheten, kan det heller ikke prinsipielt utelukkes at metodisk bruk av religiøse ytringer kan rammes av straffebudet. Departementet minner om at også ytringer vernet av religionsfriheten kan undergis begrensninger ved lov, jf. EMK artikkel 9 nr. 2, se også førstvoterendes uttalelser i Rt. 1984 s. 1359 på s. 1364:

«Selv om religionsfriheten står sterkt både etter norsk lov og etter de internasjonale menneskerettighetskonvensjoner som Norge er bundet av, må det være på det rene at det ved lov kan gjøres visse begrensninger av den. Verken grunnloven § 100 om trykkefriheten, grunnloven § 2 første ledd om religionsfriheten eller menneskerettighetskonvensjonene er til hinder for at det ved lov gis regler til vern mot grove krenkelser av utsatte minoritetsgrupper, og at disse gis virkning også for den religiøse forkynnelse.»

En ting er at departementet støtter seg på en Høyesterettskjennelse fra 1984. Mer underlig er det at det førstevoterende peker på i ovennevnte sitat er «grove krenkelser av utsatte minoritetsgrupper». Dette er ytringer som den gang ble rammet av daværende straffelovs § 135a, og i dag vil rammes av straffelovens § 185. Dersom det er «grove krenkelser av utsatte minoritetsgrupper» departementet vil forhindre, eller enkeltpersoner som tilhører en slik gruppe, så har man allerede i dag den nødvendige

lovhjemmel. Departementet åpner imidlertid for at forbudet også kan ramme bønn og forbønn. Det må sies å gripe ganske langt inn i både religions- og ytringsfriheten.

Fra Norsk Redaktørforenings side er vi bekymret for at et forbud langs de linjer som departementet her legger opp til vil kunne ha en nedkjølende effekt på ytringsklimaet knyttet til de temaer høringen omhandler. Vi mener derfor det i forarbeidende bør presiseres at et forbud ikke skal ramme det offentlige ordskiftet og i hvert fall ikke muligheten for å formidle ulike syn på seksuell identitet og orientering.

for Norsk Redaktørforening

Reidun Kjelling Nybø
generalsekretær

Arne Jensen
seniorrådgiver